

2019 оны 09 дүгээр сарын 02
№34/1087/

ТӨРИЙН МЭДЭЭЛЭЛ

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН АЛБАН МЭДЭЭЛЭЛ

**Монгол Улсын
Засгийн газрын
тогтоол**

**Үндэсний хөтөлбөр
батлах тухай**

**Монгол Улсын
Засгийн газрын
тогтоол**

**Дүрэм шинэчлэн
батлах тухай**

ГАРЧИГ

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

300.	Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай	Дугаар 162	1269
301.	Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай	Дугаар 163	1276
302.	Дүрэм шинэчлэн батлах тухай	Дугаар 170	1284

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2019 оны 4 дүгээр
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 162

Улаанбаатар
хот

Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай

Засгийн газрын 2016-2020 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх зорилгоор Хөгжлийн бодлого төлөвлөлтийн тухай хуулийн 10.3-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийг хөгжүүлэх үндэсний хөтөлбөрийг хавсралт ёсоор баталсугай.

2. Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх арга хэмжээний төлөвлөгөөг баталж, хэрэгжилтэд нь хяналт тавьж ажиллахыг Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд Ё.Баатарбилэгт үүрэг болгосугай.

3. Үндэсний хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах зардлыг жил бүрийн улсын төсөвт тусган, олон улсын байгууллага, гадаадын зээл, тусламжид хамруулах, хувийн хэвшлийн оролцоог нэмэгдүүлэх замаар санхүүжүүлэх арга хэмжээ авахыг Сангийн сайд Ч.Хүрэлбаатар, Боловсрол, соёл, шинжлэх ухаан, спортын сайд Ё.Баатарбилэг нарт даалгасугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

У.ХҮРЭЛСҮХ

**БОЛОВСРОЛ, СОЁЛ, ШИНЖЛЭХ
УХААН, СПОРТЫН САЙД**

Ё.БААТАРБИЛЭГ

Засгийн газрын 2019 оны 162 дугаар
тогтоолын хавсралт

ШИНЖЛЭХ УХААН, ТЕХНОЛОГИ, ИННОВАЦИЙН ХҮНИЙ
НӨӨЦИЙГ ХӨГЖҮҮЛЭХ ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

Мэдлэгт суурилсан эдийн засгийг цогцлоон хөгжүүлэхэд шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хөгжлийн хөтөлгөч хүчин зүйл болсон мэргэшсэн, чадварлаг, хөрвөх чадвартай, бүтээлч, шинжлэх ухаанч хүний нөөцийг хөгжүүлэх асуудал хөгжиж байгаа улс орон бүрт чухлаар тавигдаж байна.

2017 онд ЮНЕСКО-гийн Ерөнхий бага хурлын 39 дүгээр чуулганаар шинжлэх ухаан, эрдэм шинжилгээний ажилтны төлөв байдлын талаар шинэчлэн баталсан зөвлөмжид инженер, техник, математикийн салбаруудад эмэгтэй судлаачдын тоог нэмэгдүүлэх, судлаачдад зориулсан чанартай сургалтуудыг зохион байгуулах, мэдлэгийн чөлөөт урсгалыг бий болгох, олон улсын хамтын ажиллагааг хөгжүүлэх зэрэгт анхаарч ажиллахын чухлыг онцлон тэмдэглэсэн байна.

Засгийн газрын 2007 оны 2 дугаар тогтоолоор баталсан “Шинжлэх ухаан, технологийг 2007-2020 онд хөгжүүлэх мастер төлөвлөгөө”, 2007 оны 306 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсад Үндэсний инновацийн тогтолцоог хөгжүүлэх хөтөлбөр”-ийн “Залуу судлаачдыг бэлтгэх, дэмжих дэд хөтөлбөр”-ийг хэрэгжүүлсний дүнд эрдэм шинжилгээ, судалгаанд зориулсан улсын төсвийн санхүүжилт, гадаад улс оронд ахисан түвшний сургалтад суралцагчдын тоо нэмэгдэж олон улсад хүлээн зөвшөөрөгдсөн бүтээлийн тоо, чанар болон эрдэм шинжилгээний байгууллагад ажиллаж байгаа залуу судлаачдын эзлэх хувь өссөн байна.

Мөн шинжлэх ухаан, технологийн үйл ажиллагаа нэгдмэл зохион байгуулалтад орж, гадаад, дотоодын сургалт, судалгааны байгууллага, судлаачидтай хамтарсан бүтээл туурвих, эрдэм шинжилгээний хурал зохион байгуулах, судалгааны орчин нөхцөл, дэд бүтцийг сайжруулахад анхаарах болсон байна.

Гэвч дээрх үйл ажиллагаа нь зөвхөн жил бүр яамнаас зохион байгуулдаг сургалт, тэтгэлэг шалгаруулан олгох хүрээнд хэрэгжиж байгаагаас шалтгаалан үр дүн хангалтгүй, цаашид байгууллагуудын удирдлагын чадавхи, манлайллыг сайжруулах, ажилтнуудын нийгмийн хамгааллын баталгааг хангах, эрдэм шинжилгээний ажилтан, судлаачдын залуу халааг дэмжин, гадаад, дотоодод ажиллаж байгаа эрдэм

шинжилгээний ажилтны хүчийг зөв зохистой ашиглах чиглэлд тулгамдаж байгаа асуудлуудад үндэслэн шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийн хэрэгцээ, шаардлагыг тодорхойлж бодлогын түвшинд хөгжүүлэх хэрэгтэй байна.

Иймд Монгол Улсын Засгийн газрын үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн зорилтыг хэрэгжүүлэх зорилгоор шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийг бэлтгэх, мэргэшүүлэх, чадавхийг бэхжүүлэх тогтолцоог бүрдүүлэх, эрдэмтэн солилцоог дэмжих, эрдэм шинжилгээний байгууллагын дэргэдэх гарааны компанийг бэхжүүлэх, салбарын ажиллагсдын нийгмийн хамгааллын асуудлыг дэмжих шаардлагатай байна.

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго, зорилт, хэрэгжүүлэх хугацаа

2.1. Монгол Улсын шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийг тасралтгүй, тогтвортой хөгжүүлэх, мэргэшүүлэх, чадавхийг бэхжүүлэхэд хөтөлбөрийн зорилго оршино.

2.2. Хөтөлбөрийн зорилгын хүрээнд дараахь зорилтыг хэрэгжүүлнэ:

2.2.1. шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийн хөгжлийг хэмжих, үнэлэх, хүний нөөцийг бэлтгэх тогтолцоог бүрдүүлэх;

2.2.2. шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийг мэргэшүүлэх, чадавхийг бэхжүүлэх тогтолцоог бүрдүүлэх;

2.2.3. хилийн чанадад ажиллаж байгаа Монголын болон гадаадын эрдэмтэн судлаачдыг урьж ажиллуулах, эрдэмтэн солилцоог дэмжих;

2.2.4. төрийн өмчийн эрдэм шинжилгээний байгууллагын дэргэдэх гарааны компанийн ажилтнуудыг чадавхжуулах;

2.2.5. шинжлэх ухаан, технологийн салбарт ажиллагсдын нийгмийн хамгааллыг дэмжих.

2.3. Хөтөлбөрийг 2019-2023 онд 2 үе шаттайгаар хэрэгжүүлнэ.

Гурав. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагаа

3.1. Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийн хөгжлийг хэмжих, үнэлэх, хүний нөөцийг бэлтгэх тогтолцоог бүрдүүлэх зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.1.1. шинжлэх ухаан, технологийн хүний нөөцийн хөгжлийн үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтийг боловсронгуй болгох;

3.1.2. ахлах ангийн сурагчдад ажил, мэргэжлийн чиг баримжаа олгох арга хэмжээг тогтмол зохион байгуулах замаар залгамж халаа бэлтгэх санал, санаачилгыг дэмжих;

3.1.3. оюутан залуусыг дагалдуулан сургах, шавь сургалтыг зохион байгуулж, залгамж халаа бэлтгэх эрдэмтдийг дэмжих;

3.1.4. магистрант, докторантын шинжлэх ухааны сургалт, судалгааны ажлыг дэмжиж тэтгэлэг олгох асуудлыг Боловсролын зээлийн сантай хамтран хэрэгжүүлэх;

3.1.5. дэлхийн шинжлэх ухаанд үнэтэй хувь нэмэр оруулсан эрдэмтдийн бүтээл, туурвилыг сурталчлах, тэднийг алдаршуулах, залуу үеийнхэнд үлгэр дууриал болгоход чиглэсэн арга хэмжээг зохион байгуулах;

3.1.6. шинжлэх ухааны танин мэдэхүй, мэдлэгийг түгээн дэлгэрүүлэх үйл ажиллагааг тогтмолжуулах.

3.2. Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийг мэргэшүүлэх, чадавхийг бэхжүүлэх тогтолцоог бүрдүүлэх зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.2.1. эрдэм шинжилгээний байгууллагын удирдах ажилтны манлайллын ур чадвар, ажилтны мэргэшил, мэдлэг дээшлүүлэх, шинжлэх ухааны өгүүлэл бичвэрт суралцах сургалтын тогтолцоог бүрдүүлэх;

3.2.2. инженер, техникийн ажилтан, лаборант, туслах ажилтныг гадаад, дотоодын их, дээд боловсролын болон мэргэжлийн боловсрол, сургалтын байгууллагуудтай хамтран бэлтгэх, давтан болон ажлын байранд дагалдуулан сургах тогтолцоог бүрдүүлэх;

3.2.3. гадаадын шинжлэх ухааны сангуудаас судалгааны тэтгэлэг авах санаачилгыг дэмжих;

3.2.4. олон улсын шинжлэх ухааны сэтгүүл (Scopus, WoS, Springer Nature), оюуны өмчийн нээлттэй мэдээллийн сан (DWPI, WIPO)-д нэвтрэх боломжоор ханган, судалгааны орчныг бүрдүүлэх;

3.2.5. хүний нөөцийн мэдээллийн санг боловсронгуй болгох.

3.3. Хилийн чанадад ажиллаж байгаа Монголын болон гадаадын эрдэмтэн судлаачдыг урьж ажиллуулах, эрдэмтэн солилцоог дэмжих зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.3.1. гадаадад амьдарч, ажиллаж байгаа Монгол эрдэмтдийн мэдлэг, ур чадвар, туршлагаас суралцах, хамтран ажиллах санал, санаачилгыг дэмжих;

3.3.2. гадаадын эрдэмтэн судлаачдыг урт болон богино хугацаагаар урьж ажиллуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх;

3.3.3. гадаад хамтын ажиллагааны хүрээнд эрдэмтэн солилцооны хөтөлбөрийг өргөжүүлэх;

3.3.4. эрдэм шинжилгээний байгууллага, их сургууль, аж үйлдвэрийн хооронд эрдэмтэн солилцооны хөтөлбөрийг хэрэгжүүлж, хүний нөөцийг сэлгэн ажиллуулах нөхцөлийг бүрдүүлэх;

3.3.5. төр, хувийн хэвшлийн түншлэлийн хүрээнд инновацийн бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэлийг хөгжүүлэх судлаачдыг нэмэгдүүлэх;

3.3.6. орон нутгийн эрдэм шинжилгээний байгууллагын судлаачдыг солилцооны төсөл, хөтөлбөрт хамруулах замаар хөгжүүлэх.

3.4. Төрийн өмчийн эрдэм шинжилгээний байгууллагын дэргэдэх гарааны компанийн ажилтнуудыг чадавхжуулах зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.4.1. гарааны компани байгуулах, гарааны бизнесийн талаарх мэдлэг чадварыг олгох сургалтыг тогтмол зохион байгуулах;

3.4.2. энтрепренёр ур чадварыг эзэмшүүлэх, хөгжүүлэх сургалтын хөтөлбөрийг бий болгох, тасралтгүй сургах үйл ажиллагааг дэмжих;

3.4.3. оюуны өмч, патент судлал, инновацийн менежмент, маркетингийн чиглэлээр гадаад, дотоодод мэргэжилтэн бэлтгэх.

3.5. Шинжлэх ухаан, технологийн салбарт ажиллагсдын нийгмийн хамгааллыг дэмжих зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.5.1. орон сууцны нөхцөлийг сайжруулах, эрүүл мэндийн үзлэгт хамруулах зэрэг шинжлэх ухаан, технологийн салбарт ажиллагсдын нийгмийн хамгааллын талаар авах арга хэмжээг сайжруулах;

3.5.2. ажлын байрны хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн нөхцөлийг дээшлүүлэх, энэ чиглэлээр байгууллагын манлайллыг дэмжих.

Дөрөв. Хөтөлбөрийн шалгуур үзүүлэлт

4.1. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийг дараахь шалгуур үзүүлэлтээр үнэлнэ:

Хөтөлбөрийн зорилт	Шалгуур үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	Суурь түвшин	Хүрэх түвшин	
			2018	2021	2023
Зорилт 1. Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийн хөгжлийг хэмжих, үнэлэх, хүний нөөцийг бэлтгэх тогтолцоог бүрдүүлэх	Хүний нөөцийн хөгжлийн үнэлгээний шалгуур үзүүлэлтүүдийг боловсруулан, мөрдүүлсэн баримт бичиг	тоо	2	3	3
	Ахлах ангийн сурагчдаас байгалийн ухаан, инженерчлэл, технологийн мэргэжлээр элсэгчдийн хувь	хувь	4.0	10.0	13.0
	Тэтгэлэг авсан магистрант, докторантын эзлэх хувь	хувь	0	15.0	20.0
	Доктор хамгаалсан судлаачдын хувь	хувь	28.0	35.0	38.0
	Шавь сургалтын хөтөлбөрт хамрагдсан залуу судлаачдын эзлэх хувь	хувь	0	8.0	12.0
Зорилт 2. Шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн хүний нөөцийг мэргэшүүлэх, чадавхийг бэхжүүлэх тогтолцоог бүрдүүлэх	1 дүгээр зохиогчоор нийтлүүлсэн өгүүллийн эзлэх хувь /гадаадад/	хувь	0.8	1.5	1.8
	1 дүгээр зохиогчоор нийтлүүлсэн өгүүллийн эзлэх хувь /дотоодод/	хувь	4.5	8.0	10.0
	Мэргэжил дээшлүүлэх, чадавхжуулах сургалтад хамрагдсан судлаачдын хувь	хувь	2.0	6.0	10.0
	Олон улсын сангуудаас төслийн тэтгэлэг авсан судлаачдын хувь	хувь	0	1.0	1.5

Зорилт 3. Хилийн чанадад ажиллаж байгаа Монголын болон гадаадын эрдэмтэн судлаачдыг урьж ажиллуулах, эрдэмтэн солилцоог дэмжих	Хилийн чанадад ажиллаж байгаа Монгол эрдэмтэдтэй хамтран хэрэгжүүлсэн төслийн хувь	хувь	0	1.5	3.0
	Гадаадын зочин профессорыг дагалдан ажилласан судлаачдын эзлэх хувь	хувь	0	1.5	3.0
	Гадаад, дотоодын эрдэмтэн солилцооны хөтөлбөрт хамрагдсан судлаачдын хувь	хувь	9.0	12.0	15.0
	Орон нутгийн судлаачдын судалгаа, хөгжүүлэлтийн төсөл хэрэгжүүлсэн байдал	хувь	0	5.0	8.0
	Гадаадтай хамтарсан төслийн эзлэх хувь	хувь	0	8.0	13.0
Зорилт 4. Төрийн өмчийн эрдэм шинжилгээний байгууллагын дэргэдэх гарааны компанийн ажилтнуудыг чадавхжуулах	Гарааны компани байгуулсан эрдэмтдийн эзлэх хувь	хувь	0	1.0	1.5
	Оюуны өмч, патент судлал, инновацийн менежмент, маркетингийн чиглэлээр гадаад, дотоодод мэргэшсэн мэргэжилтний эзлэх хувь	хувь	0	0.5	2.0
	Патент, ашигтай загвар зэрэг оюуны өмчийн эрхийн хамгаалалт бүхий бүтээлтэй судлаачдын эзлэх хувь	хувь	0	1.0	1.5
Зорилт 5. Шинжлэх ухаан, технологийн салбарт ажиллагсдын нийгмийн хамгааллыг дэмжих	Орон сууцны нөхцөл сайжруулах дэмжлэг авсан ажилтны эзлэх хувь	хувь	0	5.0	10.0
	Эрүүл мэндийн үзлэгт хамрагдсан байдал	хувь	0	100	100
	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн нөхцөлийг сайжруулахад зарцуулсан хөрөнгийн төсөвт эзлэх хувь	хувь	0.2	0.3	0.5

Тав. Хөтөлбөрийн санхүүжилт

5.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг дараахь эх үүсвэрээс бүрдүүлнэ:

- 5.1.1. улсын болон орон нутгийн төсөв;
- 5.1.2. олон улсын байгууллага, хандивлагч орны зээл, тусламж;
- 5.1.3. иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хандив;
- 5.1.4. эрдэм шинжилгээний байгууллага, их сургуулийн өөрийн хөрөнгө;
- 5.1.5. хууль тогтоомжоор хориглоогүй бусад эх үүсвэр.

Зургаа. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ

6.1. Хөтөлбөрийн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх, зохицуулах, хэрэгжилтэд нь хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийх үүргийг шинжлэх ухаан, технологи, инновацийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага гүйцэтгэнэ. Шаардлагатай тохиолдолд хөндлөнгийн үнэлгээ хийлгэнэ.

6.2. Шинжлэх ухааны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн тайланг дараа оны 1 дүгээр улиралд багтаан Засгийн газарт танилцуулна.

6.3. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явцын хяналт-шинжилгээ, үнэлгээний дүгнэлт, зөвлөмжийг үндэслэн хөтөлбөрийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөө, шалгуур үзүүлэлтэд холбогдох хууль тогтоомж, журамд заасны дагуу нэмэлт, өөрчлөлт оруулж болно.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2019 оны 4 дүгээр
сарын 23-ны өдөр

Дугаар 163

Улаанбаатар
хот

Үндэсний хөтөлбөр батлах тухай

Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хуулийн 6.1.2-т заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ НЬ:

1. “Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үндэсний хөтөлбөр”-ийг хавсралт ёсоор баталсугай.

2. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөг баталж, хэрэгжилтэд нь хяналт тавьж ажиллахыг Зам, тээврийн хөгжлийн сайд Б.Энх-Амгалан, хөтөлбөрийн зорилт, үйл ажиллагааг жил бүрийн эдийн засаг, нийгмийг хөгжүүлэх үндсэн чиглэлд тусгаж, түүнд шаардагдах хөрөнгийн эх үүсвэрийг улсын болон орон нутгийн төсөв, гадаадын зээл, тусламжаар санхүүжүүлэх замаар хэрэгжүүлэхийг холбогдох сайд, агентлагийн дарга, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга нарт үүрэг болгосугай.

3. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн явц, үр дүнг жил бүрийн I улиралд багтаан Засгийн газарт танилцуулж байхыг Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын Үндэсний зөвлөлд үүрэг болгосугай.

4. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үндэсний стратеги батлах тухай” Засгийн газрын 2012 оны 5 дугаар сарын 2-ны өдрийн 146 дугаар тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

У.ХҮРЭЛСҮХ

**ЗАМ, ТЭЭВРИЙН
ХӨГЖЛИЙН САЙД**

Б.ЭНХ-АМГАЛАН

Засгийн газрын 2019 оны 163 дугаар
тогтоолын хавсралт

**ЗАМЫН ХӨДӨЛГӨӨНИЙ АЮУЛГҮЙ БАЙДЛЫГ
ХАНГАХ ҮНДЭСНИЙ ХӨТӨЛБӨР**

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

Нэгдсэн Үндэстний Байгууллагын Ерөнхий Ассемблейн 2010 оны 64/255 дугаар тогтоолоор 2011-2020 оныг “Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын жилүүд” болгон зарлаж, зам, тээврийн ослыг эрс багасгаж, нас баралтыг 50 хувь бууруулах зорилтыг дэвшүүлсэн, Төв Азийн бүс нутгийн эдийн засгийн хамтын ажиллагааны байгууллагаас “2030 он хүртэл хэрэгжүүлэх Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах бүс нутгийн стратеги”-ийг 2016 онд баталсан бөгөөд эдгээр тогтоол, стратегийг Монгол Улс дэмжиж гарын үсэг зурсан.

Дэлхийн эрүүл мэндийн байгууллагаас 2018 онд гаргасан мэдээгээр дэлхий дахинд зам, тээврийн ослын улмаас жилд 1.2 сая хүн

амь насаа алдаж, 50 гаруй сая хүн гэмтэн хөгжлийн бэрхшээлтэй болж байгаагийн дотор 15-29 насны хүүхэд, залуучуудын нас баралтын үндсэн шалтгаан нь зам тээврийн осол болж байна.

Манай улсын тээврийн хэрэгслийн тоо жил бүр өсч, 2018 оны байдлаар 970880 тээврийн хэрэгсэл бүртгэгдэж, зам, тээврийн ослын улмаас 20345 хүн гэмтэн эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээ авч, 504 хүн амь насаа алдаж, 19.2 тэрбум төгрөгийн эд материалын шууд, 35.0 тэрбум төгрөгийн шууд бус хохирол учирчээ.

Монгол Улсын хэмжээнд зам, тээврийн ослын улмаас нас барагсдын 78, хүнд гэмтэгсдийн 72 хувь нь орон нутгийн замд гарсан бөгөөд 2012 онд 100.0 мянган хүнд ногдох зам, тээврийн ослоос үүдэлтэй нас баралт 21 байсан бол 2018 онд 16.9 болж буурсан хэдий ч Европын орнуудтай харьцуулахад ихээхэн өндөр байна.

“Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах үндэсний стратеги”-ийн хэрэгжилтийг 2018 онд хүрсэн түвшнээр нь авч үзэхэд 54 хувьтай гарсан нь замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах бодлогын зорилтот түвшинд хүрээгүйг харуулж байгаа бөгөөд цаашид бодлого, үйл ажиллагааг оновчтой тодорхойлж, төлөвлөх шаардлага үүсч байна.

НҮБ-ын Ази, Номхон далайн эдийн засаг, нийгмийн комисс, Төв Азийн бүс нутгийн хамтын ажиллагааны байгууллагын судалгаанаас үзэхэд эдийн засаг-нийгмийн үзүүлэлт нь зам, тээврийн ослын тоо, үр дагавартай шууд хамааралтай байна. Иймд иргэдийн хөдөлмөр эрхлэлтийг дэмжих, ажлын байр бий болгох, нийтийн тээврийн зохион байгуулалтыг сайжруулах, явганаар болон унадаг дугуйгаар ая тухтай орчинд тайван зорчих нөхцөлийг бүрдүүлэх нь замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын суурь нөхцөл болно.

Хөтөлбөрийг боловсруулахдаа Монгол Улсын Үндсэн Хуулийн 16 дугаар зүйлийн 1-д заасан “Амьд явах эрхтэй; 2/ эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй” гэж заасныг, Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын тухай хууль, уг хуульд нийцүүлэн гаргасан бусад эрх зүйн хэм хэмжээг үндэслэл болгов.

Хөтөлбөр нь “Дэлхийн тогтвортой хөгжлийн зорилт”, “Монгол Улсын Үндэсний аюулгүй байдлын үзэл баримтлал”, “Монгол Улсын төрөөс хүн амын хөгжлийн талаар баримтлах бодлого”, “Автотээврийн талаар төрөөс баримтлах бодлого”, “Осол гэмтлээс сэргийлэх үндэсний хөтөлбөр”, “Цагдаагийн байгууллагын хөгжлийн хөтөлбөр” зэрэг бодлогын баримт бичгүүдтэй уялдсан болно.

Хоёр. Хөтөлбөрийн зорилго, зорилт,
хэрэгжүүлэх хугацаа

2.1. Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах “Аюулгүй дэд бүтэц”, “Аюулгүй тээврийн хэрэгсэл”, “Аюулгүй хурд”, “Аюулгүй оролцогч” гэсэн хүчин зүйлүүдэд тулгуурлан “Хүн-Тээврийн хэрэгсэл-Зам, орчин-Ослын дараахь тусламж” гэсэн харилцан уялдаа бүхий цогц системийг бүрдүүлж, замын хөдөлгөөнд оролцогчдын аюулгүй байдлыг хангаж, ослоос учирч болзошгүй хохирлыг бууруулахад хөтөлбөрийн зорилго оршино.

2.2. Хөтөлбөрийн зорилгыг хангахын тулд дараахь зорилтыг хэрэгжүүлнэ:

2.2.1. зам, тээврийн ослын тоог 50 хувь бууруулах;

2.2.2. зам, тээврийн ослоос үүдэлтэй нийгмийн эрсдэлийг 50 хувь бууруулах;

2.2.3. эдийн засгийн өсөлтийг дэмжсэн, нийгмийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн, аюулгүй, ая тухтай үйлчилгээ үзүүлэх зам, тээвэр, ложистикийн сүлжээг 30 хувь өргөжүүлэн хөгжүүлэх;

2.2.4. Улаанбаатар хот, аймгийн төв, томоохон суурин газрын гудамж, талбай, хот хоорондын замын 50 хувийг камержуулж, иргэдийг гэмт халдлага, зөрчлөөс хамгаалах нөхцөлийг сайжруулах.

2.3. Хөтөлбөрийг 2019-2023 онд хэрэгжүүлнэ.

Гурав. Хөтөлбөрийн хүрээнд хэрэгжүүлэх
үйл ажиллагаа

3.1. Зам, тээврийн ослын тоог 50 хувь бууруулах зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.1.1. замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах олон улсын жишигт нийцсэн эрх зүйн болон эдийн засгийн хосолсон зохицуулалтыг бүрдүүлэх;

3.1.2. замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангахтай холбоотой чиг үүрэг бүхий байгууллагуудын уялдаа холбоог хангах, чадавхыг бэхжүүлэх, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг цогц байдлаар шинжлэн судлах бие даасан, хараат бус тогтолцоог бүрдүүлэх;

3.1.3. замын хөдөлгөөн зохион байгуулалтын болон аюулгүй байдлын мэргэжилтэн, тээврийн эдийн засагч нарыг гадаад, дотоодын их, дээд сургуульд бэлтгэх замаар хүний нөөцийг бүрдүүлэх;

3.1.4. судалгаа, шинжилгээ, төлөвлөлтөд суурилсан замын хөдөлгөөн зохион байгуулалтын оновчтой зохицуулалтыг нэвтрүүлж, замын хөдөлгөөний удирдлага зохицуулалтыг боловсронгуй болгох.

3.2. Зам, тээврийн ослоос үүдэлтэй нийгмийн эрсдэлийг 50 хувь бууруулах зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.2.1. явганаар болон унадаг дугуйгаар зорчих, хөгжлийн бэрхшээлтэй болон ахмад настан, бага насны хүүхдийг замын хөдөлгөөнд аюулгүй оролцох нөхцөлийг бүрдүүлэх;

3.2.2. олон улсын шилдэг туршлагыг нэвтрүүлэх замаар жолоочийн сахилга, хариуцлагаас шалтгаалсан зам, тээврийн ослыг бууруулах;

3.2.3. сургалтын хөтөлбөр, орчныг сайжруулж, орчин үеийн технологи ашиглан тээврийн хэрэгслийн жолооч бэлтгэх, мэргэшүүлэх тогтолцоог боловсронгуй болгох;

3.2.4. бүх шатны боловсрол, сургалтын байгууллагын сургалтын хөтөлбөрт замын хөдөлгөөнд оролцогчдын мэдлэг, дадал, хандлагыг дээшлүүлэх сургалтыг тусгах замаар замын хөдөлгөөнд оролцогчдын хандлага, соёл, дадал, хариуцлагыг дээшлүүлэх;

3.2.5. соён гэгээрүүлэх нийтийг хамруулсан ажлыг үе шаттай зохион байгуулж замын хөдөлгөөнд оролцогчдын хандлага, соёл, дадал, хариуцлагыг дээшлүүлэх;

3.2.6. зам, тээврийн ослын үед ашиглах техник хэрэгслийн хангалтыг сайжруулах, орчин үеийн шаардлагад нийцүүлэх, осол саатлын үед үзүүлэх тусламж, үйлчилгээг шуурхай зохион байгуулах тогтолцоог бүрдүүлэх.

3.3. Эдийн засгийн өсөлтийг дэмжсэн, нийгмийн хэрэгцээ шаардлагад нийцсэн, аюулгүй, ая тухтай үйлчилгээ үзүүлэх зам, тээвэр, ложистикийн сүлжээг 30 хувь өргөжүүлэн хөгжүүлэх зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.3.1. автотээврийн хэрэгслийн үйлдвэрлэл, ашиглалт, техникийн үйлчилгээ, техникийн хяналт, устгал, дахин боловсруулахтай

холбоотой олон улсын гэрээ, хэлэлцээрт нэгдэн орох, үндэсний стандарт, техникийн зохицуулалтыг боловсруулж мөрдүүлэх замаар тээврийн хэрэгслийн техникийн болон экологийн аюулгүй байдалд тавих шаардлагыг нэмэгдүүлэх;

3.3.2. үйлдвэрлэгчээс баталгаат автотээврийн хэрэгсэл, сэлбэгийг хэрэглэгчид шууд хүргэх хяналтын тогтолцоог бүрдүүлэх, тухайн оронд болон Монгол Улсад ашиглахыг хориглосон, ашиглалтын хугацаа дууссан, баруун гар талдаа жолооны хүрдтэй, 6-гаас дээш жилийн насжилттай тээврийн хэрэгслийн импортыг хязгаарлах замаар авто тээврийн хэрэгслээс үүдэлтэй осол, байгаль орчинд үзүүлж буй сөрөг нөлөөллийг бууруулах;

3.3.3. тээврийн хэрэгслийн хийц, технологийн онцлогт тохирсон, техник, технологийн дэвшилд суурилсан, тээврийн хэрэгслийн тооны зохистой харьцаанд нийцүүлэн “Үйлчилгээ-Оношлогоо-Хяналт”-ын нэгдсэн системийг бүрдүүлэх;

3.3.4. тээврийн ухаалаг системд суурилсан авто замын хөдөлгөөний удирдлага, хяналт, зохицуулалт, осол, зөрчлийг бүртгэх мэдээллийн нэгдсэн системийг нэвтрүүлэх;

3.3.5. автотээврийн салбарт замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах даатгалын цогц систем бий болгох замаар төр, иргэнд учрах санхүүгийн дарамтыг бууруулах;

3.3.6. нийтийн тээврийн үйлчилгээнд суурилсан хот төлөвлөлтийн тогтолцоог бүрдүүлэх;

3.3.7. хот, суурин газрын төлөвлөлт, газар олголтод замын хөдөлгөөн зохион байгуулалт, замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах шалгуур үзүүлэлтийг нэн тэргүүнд тавих зохицуулалтыг бий болгох;

3.3.8. авто зам, замын байгууламжийг төлөвлөх, зураг, төсөл зохиох, барих, ашиглах, ашиглалтын дараахь үе шатанд авто замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын аудит хийх тогтолцоог бүрдүүлэх;

3.3.9. тусгай зориулалтын авто замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах зохицуулалтыг бүрдүүлэх.

3.4. Улаанбаатар хот, аймгийн төв, томоохон суурин газрын гудамж, талбай, хот хоорондын замын 50 хувийг камержуулж, иргэдийг гэмт халдлага, зөрчлөөс хамгаалах нөхцөлийг сайжруулах зорилтын хүрээнд дараахь үйл ажиллагааг хэрэгжүүлнэ:

3.4.1. тээврийн ухаалаг системд суурилсан авто замын удирдлага, хяналт, зохицуулалтын систем нэвтрүүлэх;

3.4.2. улсын болон орон нутгийн чанартай авто замын дагуу тээврийн хэрэгслийн зөрчлийг хянах дэвшилтэт техник, технологийг нэвтрүүлэх;

3.4.3. тээврийн хэрэгслээс хөдөлгөөнийг хянах тогтолцоог бий болгох;

3.4.4. гудамж, замын хөдөлгөөний сүлжээг төлөвлөх, шинэчлэхдээ “Аюултай нь бага, аюулгүй нь их” гэсэн олон улсын зарчмыг баримталж явган зорчигч замын хөдөлгөөнд оролцох таатай нөхцөл бүрдүүлэх.

Дөрөв. Хөтөлбөрийн үр дүн

4.1. Зам, тээврийн ослын улмаас амь насаа алдсан хүний тоо, эрүүл мэнд, эд хөрөнгийн хохирлын хэмжээ мэдэгдэхүйц хэмжээгээр буурна.

4.2. Улсын хэмжээнд замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлыг хангах байгууллагуудын чадавх дээшилж, зам, тээврийн ослын тоо буурч, түүнээс урьдчилан сэргийлэх, тусламж, үйлчилгээ үзүүлэх чиглэлээр салбар хоорондын хамтын ажиллагаа сайжирна.

4.3. Зам, тээврийн осол, гэмтлээс сэргийлэх орчин, нөхцөлийг бүрдүүлнэ.

4.4. Ослын үед үзүүлэх эмнэлгийн тусламж, үйлчилгээний чанар, хүртээмжийг сайжруулснаар осол, гэмтлээс шалтгаалсан нас баралт, хөгжлийн бэрхшээлтэй болох, хөдөлмөрийн чадвараа алдах тохиолдол буурна.

Тав. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтийн шалгуур үзүүлэлт

5.1. Хөтөлбөрийн үр дүнг дараахь шалгуур үзүүлэлтээр үнэлнэ:

№	Шалгуур үзүүлэлт	Суурь түвшин (2018 он)	Хүрэх түвшин
			2024 он
1.	Улсын хэмжээнд бүртгэгдсэн зам, тээврийн ослын тоо	29474	15000
2.	Зам, тээврийн ослын улмаас учирсан материаллаг хохирлын хэмжээ (төгрөг)	19.2 тэрбум	10.0 тэрбум
3.	Зам, тээврийн ослын улмаас нас барсан тохиолдол (10.000 хүн тутамд)	1.7	0.85

4.	Зам, тээврийн ослын улмаас гэмтсэн хүний тоо (10.000 хүн тутамд)	56.4	28	
5.	Зүүн гар талдаа жолооны хүрдтэй тээврийн хэрэгсэл (нийт тээврийн хэрэгсэлд эзлэх хувь)	46.7	65.0	
6.	6 хүртэл жил ашигласан автомашины тоо (нийт автомашинд эзлэх хувь)	17	30	
7.	Техник, технологийн дэвшлийг ашиглан хяналт тавих цэгийн тоо	Улаанбаатар хотод	8	320
		Орон нутгийн замд	50	500

Зургаа. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх санхүүжилтийн эх үүсвэр

6.1. Хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгийг дараахь эх үүсвэрээс бүрдүүлнэ:

- 6.1.1. улсын болон орон нутгийн төсвийн хөрөнгө;
- 6.1.2. гадаадын болон дотоодын зээл, тусламж, төслийн санхүүжилт;
- 6.1.3. иргэн, аж ахуйн нэгж, байгууллагын хандив;
- 6.1.4. хууль тогтоомжоор хориглоогүй бусад эх үүсвэр.

Долоо. Хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хийх хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ

7.1. Төрийн захиргааны төв байгууллага, холбогдох агентлаг, аймаг, нийслэлийн Засаг дарга хөтөлбөрийг хэрэгжүүлэх үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд өөрийн хариуцан хэрэгжүүлэхээр тусгагдсан зорилт, үйл ажиллагааны хэрэгжилтэд жил бүр хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, тайланг зам, тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад хүргүүлнэ.

7.2. Зам, тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага үндэсний хөтөлбөрийн хэрэгжилтэд хяналт-шинжилгээ, үнэлгээ хийж, тайланг Засгийн газар болон Замын хөдөлгөөний аюулгүй байдлын үндэсний зөвлөлд танилцуулна.

МОНГОЛ УЛСЫН ЗАСГИЙН ГАЗРЫН ТОГТООЛ

2019 оны 5 дугаар
сарын 1-ний өдөр

Дугаар 170

Улаанбаатар
хот

Дүрэм шинэчлэн батлах тухай

Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 22.6-д заасныг үндэслэн Монгол Улсын Засгийн газраас ТОГТООХ нь:

1. “Нягтлан бодох бүртгэлийн улсын байцаагчийн дүрэм”-ийг хавсралт ёсоор шинэчлэн баталсугай.

2. Энэ тогтоол гарсантай холбогдуулан “Дүрэм шинэчлэн батлах тухай” Засгийн газрын 2018 оны 2 дугаар сарын 6-ны өдрийн 44 дүгээр тогтоолыг хүчингүй болсонд тооцсугай.

**МОНГОЛ УЛСЫН
ЕРӨНХИЙ САЙД**

У.ХҮРЭЛСҮХ

САНГИЙН САЙД

Ч.ХҮРЭЛБААТАР

Засгийн газрын 2019 оны 170 дугаар
тогтоолын хавсралт

НЯГТЛАН БОДОХ БҮРТГЭЛИЙН УЛСЫН БАЙЦААГЧИЙН ДҮРЭМ

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийг хангах, нягтлан бодох бүртгэлийн хяналтыг хэрэгжүүлэх, нягтлан бодох бүртгэлийн улсын байцаагчийн үйл ажиллагааг зохицуулахад энэ дүрмийн зорилго оршино.

1.2. Нягтлан бодох бүртгэлийн хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд тавих хяналтыг нягтлан бодох бүртгэлийн улсын ерөнхий байцаагч, улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч хэрэгжүүлнэ.

1.3. Улсын ерөнхий байцаагч, улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч нь үйл ажиллагаандаа Монгол Улсын Үндсэн хууль, Нягтлан

бодох бүртгэлийн тухай хууль, Аудитын тухай хууль, Хөрөнгийн үнэлгээний тухай хууль, Татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тухай хууль, Зөрчлийн тухай хууль, Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомж, энэ дүрмийг удирдлага болгоно.

1.4. Улсын ерөнхий байцаагч, улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч үйл ажиллагаандаа дараахь зарчмыг баримтална:

1.4.1. хууль дээдлэх;

1.4.2. ил тод, хараат бус байх;

1.4.3. хяналт шалгалтын дүнг бодитой, үнэн зөв, шударгаар тайлагнах;

1.4.4. албан үүргээ гүйцэтгэх явцдаа олж мэдсэн төрийн болон албаны, хувь хүний хуулиар хамгаалагдсан нууцыг задруулахгүй байх, хувийн болон бусдын ашиг сонирхлын төлөө ашиглахгүй байх;

1.4.5. албан ёсны шийдвэр гараагүй байхад аливаа асуудлын талаар байр сууриа илэрхийлэх, зөвшөөрөлгүй мэдээ, мэдээлэл тараахгүй байх.

Хоёр. Нягтлан бодох бүртгэлийн улсын байцаагч

2.1. Санхүү, бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын Төрийн нарийн бичгийн дарга нь нягтлан бодох бүртгэлийн улсын ерөнхий байцаагч байна.

2.2. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн эрхийг улсын ерөнхий байцаагч олгоно.

2.3. Мэргэшсэн нягтлан бодогчийн эрхтэй, санхүү, бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын нягтлан бодох бүртгэл, аудит, хөрөнгийн үнэлгээ болон татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний бодлого, төсвийн бүртгэл, орлого, зарлагын гүйцэтгэлд хяналт тавих чиг үүрэг бүхий нэгжийн дарга, мэргэжилтэн, аймаг, нийслэл, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газрын Санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн дарга (цаашид “санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн дарга” гэх) нарт улсын ахлах байцаагчийн эрх олгоно.

2.4. Мэргэшсэн нягтлан бодогчийн эрхтэй, аймаг, нийслэл, дүүргийн Засаг даргын Тамгын газрын Санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн ерөнхий нягтлан бодогч, нягтлан бодох бүртгэлийн асуудал хариуцсан мэргэжилтэн нарт улсын байцаагчийн эрх олгоно.

2.5. Санхүү, бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай харьцдаг аж ахуйн нэгж, байгууллагын нягтлан бодох бүртгэл болон тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа эрхэлдэг иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд тавих нягтлан бодох бүртгэлийн хяналтыг улсын ахлах байцаагч хэрэгжүүлнэ.

2.6. Аймаг, нийслэл, дүүргийн улсын байцаагч нь тухайн орон нутаг дахь аж ахуйн нэгж, байгууллагын нягтлан бодох бүртгэл болон тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа эрхэлдэг иргэн, хуулийн этгээдийн үйл ажиллагаанд тавих нягтлан бодох бүртгэлийн хяналтыг хэрэгжүүлнэ.

2.7. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч нь шийтгэлийн хуудас, улсын байцаагчийн үнэмлэх, тэмдэг хэрэглэнэ.

Гурав. Нягтлан бодох бүртгэлийн хяналтыг
хэрэгжүүлэх чиглэл

3.1. Нягтлан бодох бүртгэлийн хяналтыг дараахь чиглэлээр хэрэгжүүлнэ:

3.1.1. хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэрийн хэрэгжилт;

3.1.2. нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт, түүнд нийцүүлэн гаргасан Монгол Улсын нягтлан бодох бүртгэлийн стандартын хэрэгжилт;

3.1.3. аудитын олон улсын стандарт, түүнтэй нийцүүлэн гаргасан Монгол Улсын аудитын стандартын хэрэгжилт;

3.1.4. хөрөнгийн үнэлгээний олон улсын стандарт, түүнтэй нийцүүлэн гаргасан журам, зааврын хэрэгжилт;

3.1.5. Нягтлан бодох бүртгэлийн тухай хуулийн 17.1.11-д заасан зөвшөөрөгдсөн програм хангамжийн шаардлагын хэрэгжилт;

3.1.6. улсын хэмжээнд нийтээр дагаж мөрдөх нягтлан бодох бүртгэл, аудит, хөрөнгийн үнэлгээ, татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээ үзүүлэхтэй холбогдон гарсан дүрэм, журам, зааврын хэрэгжилт;

3.1.7. санхүү, нягтлан бодох бүртгэлийн хууль тогтоомж, дүрэм, журам, зааварт нийцүүлэн аж ахуйн нэгж, байгууллагаас баталсан нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийн хэрэгжилт;

3.1.8. нягтлан бодох бүртгэлийн журнал болон анхан шатны бүртгэлийн маягтын хөтлөлт;

3.1.9. нягтлан бодох бүртгэлийн мэдээ, тайлан болон байгууллага хоорондын тооцоо нийлэлт, өр, авлагын баталгаажуулалтын байдал;

3.1.10. эд хөрөнгийн тооллого, бүртгэл, ашиглалт, зарцуулалтын байдал;

3.1.11. аж ахуйн нэгж, байгууллага нягтлан бодох бүртгэлийн баримт болон санхүүгийн тайланг хууль тогтоомж, дүрэм, журмын дагуу хадгалж байгаа байдал;

3.1.12. аж ахуйн нэгж, байгууллагын хөрөнгө, өр төлбөрийн тооцоолол, бүртгэл.

Дөрөв. Нягтлан бодох бүртгэлийн улсын ахлах байцаагч,
улсын байцаагчийн эрх, үүрэг, хориглох зүйл

4.1. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч нь Төрийн хяналт шалгалтын тухай хуулийн 10.9-д заасан улсын байцаагчийн нийтлэг бүрэн эрхээс гадна дараахь эрхийг хэрэгжүүлнэ:

4.1.1. байгууллагын нэгжийн үйл ажиллагаатай танилцах;

4.1.2. холбогдох албан хаагчтай ярилцлага хийх;

4.1.3. бичмэл болон цахим баримт, мэдээлэл, материалыг гаргуулан авах, шаардлагатай бол тухайн байгууллагын байр, тоног төхөөрөмж, хэрэгслийг ашиглах;

4.1.4. санхүүгийн тайлан, баримтыг баталгаажуулахтай холбоотой баримт бичигтэй танилцах, холбогдох банк, санхүүгийн байгууллагад хүсэлт тавих;

4.1.5. өмнө хийсэн хяналт шалгалтаар өгсөн зөвлөмжийн хэрэгжилтийг дүгнэх;

4.1.6. хяналт шалгалтын явцад шаардлагатай гэж үзвэл эд хөрөнгийн тооллого хийлгэж, тооцоо бодуулах санал гаргах;

4.1.7. анхан шатны болон нягтлан бодох бүртгэл хөтлөхөд гарсан алдааг залруулах санал дүгнэлт гаргах;

4.1.8. шаардлагатай үед холбогдох байгууллагатай тохиролцсоны үндсэн дээр мэргэжлийн хүмүүсийг шалгалтад татан оролцуулах;

4.1.9. аж ахуйн нэгж, байгууллагын нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын баримт бичгийг шалгах, арга зүйн зөвлөгөө өгөх;

4.1.10. хяналт шалгалтыг хэрэгжүүлэхдээ албан шаардлага үйлдэж, дүгнэлт гаргах;

4.1.11. нягтлан бодох бүртгэлийн хууль болон холбогдох хууль тогтоомжийн талаар арга зүйн зөвлөгөө өгөх;

4.1.12. аж ахуйн нэгж, байгууллагад дансны тооллого хийх, нягтлан бодох бүртгэл хөтлөлтөд шалгалт хийх ажлыг зохион байгуулах, оролцох;

4.1.13. хууль тогтоомжид заасан бусад.

4.2. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч нь нягтлан бодох бүртгэлийн хяналтыг хэрэгжүүлэхдээ дараахь үүргийг гүйцэтгэнэ:

4.2.1. нягтлан бодох бүртгэлийн олон улсын стандарт болон аудитын олон улсын стандартыг дагаж мөрдөж байгаад хяналт тавих;

4.2.2. аж ахуйн нэгж, байгууллагын нягтлан бодох бүртгэлийн зарчим, хэл, валют, анхан шатны баримтын бүрдүүлбэр, хөтлөлт, ашиглалт, баталгаажуулалтад хяналт тавих;

4.2.3. санхүүгийн тайлангийн тайлагналт, баталгаажуулалт, хадгалалтад хяналт тавих;

4.2.4. аж ахуйн нэгж, байгууллагын удирдлага, ерөнхий нягтлан бодогчийн үүргийн биелэлтэд хяналт тавих;

4.2.5. хяналт шалгалтын удирдамж, хяналт шалгалтын явцад бүрдүүлсэн баримт, тайлан, дүгнэлт зэрэг материалыг нэгтгэж, зохих журмын дагуу архивын нэгж үүсгэн байгууллагын архивд хүлээлгэн өгөх;

4.2.6. эрхэлсэн ажлаа мэргэжлийн өндөр түвшинд шударгаар гүйцэтгэх, албан үүргээ гүйцэтгэхдээ хуулийн этгээд, хувь хүнтэй адил тэгш, боловсон харьцах.

4.3. Санхүү, бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын улсын ахлах байцаагч энэ дүрмийн 4.2-т зааснаас гадна дараахь үүрэгтэй:

4.3.1. аудитын хуулийн этгээдийн нөхцөл, шаардлага, үйл ажиллагаанд хяналт тавих;

4.3.2. хөрөнгийн үнэлгээчин хөрөнгийн үнэлгээ хийж болохгүй нөхцөлд үнэлгээ хийсэн эсэхэд хяналт тавих;

4.3.3. татварын мэргэшсэн зөвлөх үйлчилгээний тусгай зөвшөөрөл бүхий хуулийн этгээд хуулиар хориглосон үйл ажиллагаа явуулсан эсэхэд хяналт тавих;

4.3.4. мөнгө угаах болон терроризмыг санхүүжүүлэхтэй тэмцэх тухай хууль, Терроризмтой тэмцэх тухай хуульд болон бусад хууль тогтоомжид заасан хамаарал бүхий заалтын хэрэгжилтэд хяналт тавих.

4.4. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн үйл ажиллагаанд дараахь зүйлийг хориглоно:

4.4.1. улсын байцаагчийн баримт бичгийн хэвлэмэл хуудас, маягыг дураараа хэвлэн ашиглах, хүчингүй буюу хуурамч хуудас хэрэглэх;

4.4.2. улсын байцаагчийн тэмдгийг үрэгдүүлэх, бусдад шилжүүлэх;

4.4.3. гарын үсэг зурж баталгаажуулсан баримт бичгийг засварлах, өөрчлөх;

4.4.4. аж ахуйн нэгж, байгууллага, иргэний эрх, хууль ёсны ашиг сонирхлыг үл хүндэтгэх;

4.4.5. мэргэжлийн ёс зүйн дүрмийг зөрчих;

4.4.6. хамаарал бүхий болон ашиг сонирхлын зөрчилтэй байгууллагад хяналт шалгалт явуулах;

4.4.7. хяналт шалгалтын ажлын явцад олж мэдсэн нууцад хамаарах мэдээллийг өөр этгээдэд өгөх, хувийн зорилгоор ашиглах;

4.4.8. зөрчлийн хэрэгтэй холбоотой бичгээр болон амаар гаргасан гомдол, мэдээллийг бүртгэлд бүртгэлгүй орхих, эсхүл уг бүртгэлд бүртгэгдээгүй гомдол, мэдээллийг шалгаж шийдвэрлэх;

4.4.9. хууль тогтоомжид заасан бусад.

Тав. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн эрх олгох, сунгах, хүчингүй болгох

5.1. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн эрхийг улсын ерөнхий байцаагчийн шийдвэрээр 2 жилийн хугацаатай олгоно.

5.2. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн эрхтэй албан тушаалтны байцаагчийн эрхийг үндсэн ажлаа гүйцэтгэж байгаа тохиолдолд 2 жилийн хугацаагаар улсын ерөнхий байцаагчийн шийдвэрээр сунгана.

5.3. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн эрхийг шинээр авах болон байцаагчийн эрхийг сунгуулах албан тушаалтан дараахь бичиг баримтыг бүрдүүлж, санхүү, бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад томилогдсон өдрөөс хойш ажлын 5 хоногт багтаан, сунгахад хугацаа дуусгавар болгохоос ажлын 10 хоногийн өмнө ирүүлнэ:

5.3.1. албан хүсэлт;

5.3.2. төрийн албан хаагчийн анкет (зөвхөн шинээр авахад);

5.3.3. тухайн албан тушаалд томилогдсон тушаалын хуулбар;

5.3.4. мэргэшсэн нягтлан бодогчийн гэрчилгээний хуулбар;

5.3.5. цээж зураг 3x4 хэмжээтэй 1 хувь.

5.4. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн эрхтэй албан тушаалтанд санхүү, бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага байцаагчийн үнэмлэх, шийтгэлийн хуудас, тэмдгийг олгоно.

5.5. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн эрхтэй албан тушаалтны байцаагчийн эрхийг дараахь тохиолдолд улсын ерөнхий байцаагчийн шийдвэрээр хүчингүй болгоно:

5.5.1. улсын байцаагчийн эрхийн хугацаа дуусгавар болсон;

5.5.2. өөр ажилд шилжсэн, ажлаас чөлөөлөгдсөн, халагдсан;

5.5.3. энэ дүрмийн 4.4-т заасан хориглох зүйлийг зөрчсөн.

5.6. Эрхийг нь хүчингүй болгосон улсын байцаагчийн үнэмлэх, тэмдэг, шийтгэлийн хуудсыг тухайн шатны Засаг даргын Тамгын газрын Санхүү, төрийн сангийн хэлтсийн дарга тэмдэглэл хөтлөн хүлээн авч, санхүү, бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад ажлын 5 хоногт багтаан мэдэгдэнэ.

Зургаа. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн
төлөвлөгөө, тайлан, хяналт

6.1. Улсын ерөнхий байцаагч нь улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийг мэргэжил, арга зүйн удирдлагаар хангаж, үйл ажиллагаанд нь хяналт тавина. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч ажлаа улсын ерөнхий байцаагчид тайлагнана.

6.2. Улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн үйл ажиллагааны төлөвлөгөөний биелэлт, зөрчлийн хэргийн бүртгэлийн тайлан, дүн мэдээ, шийтгэлийн хуудасны тооцоо, тэмдгийн тооцоо зэргийг санхүү, бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад ирүүлэх хугацааг улсын ерөнхий байцаагчийн тушаалаар баталж мөрдүүлнэ.

6.3. Санхүү, бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын холбогдох нэгж улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн хагас болон бүтэн жилийн тайланг нэгтгэн улсын ерөнхий байцаагчид танилцуулна.

6.4. Санхүү, бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага зөрчлийн хэрэг бүртгэлийн нэгдсэн дүнг улсын ерөнхий байцаагчид танилцуулан, Улсын ерөнхий прокурорын газарт хүргүүлж, олон нийтэд мэдээлнэ.

6.5. Санхүү, бүртгэлийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага нь улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагчийн үйл ажиллагаанд хяналт шалгалтыг 2 жил тутамд хийнэ.

Долоо. Бусад

7.1. Нягтлан бодох бүртгэлийн хяналтаар Зөрчлийн тухай хуульд заасан зөрчил гаргасан нь тогтоогдсон хувь хүн, хуулийн этгээдэд улсын ахлах байцаагч, улсын байцаагч Зөрчил шалган шийдвэрлэх тухай хуульд заасан журмын дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

7.2. Зөрчил үйлдсэн хүн, хуулийн этгээдэд оногдуулах шийтгэлийн хуудасны маягт хэвлүүлэх зардлыг Сангийн сайдын төсвийн багцад тусган санхүүжүүлнэ.

Хаяг:

“Төрийн мэдээлэл” эмхэтгэлийн редакц,
Улаанбаатар-14201, Төрийн ордон 124 тоот
И-мэйл: turiin_medeel@parliament.mn

Утас: 262420

Хэвлэлийн хуудас: 1.5

Индекс: 200003